

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני כ"ה כסלו תשפ"ב | דף היומי בבלי: תענית יז | דף הכולל: ביצה לט.
דף היומי בהלכה: מסעיף ח' עד תחילת סימן תרס"ה.
מוסר: דבר בעיתו - הקדמה מ"ואפילו לפי טעות" עד "והנה כאשר נפקח".
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער הבחינה פרק ד' 'והשביעית' עד פרק ה' 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

הפעם הראשונה והאחרונה שמרן הגר"ש אלישיב זצ"ל הדליק בחנוכה כסף | מדהים: כך הציל הגה"ח ר' גדיל אייזנר זצ"ל את תלמידו מהתבוללות | התשובה הבלתי צפויה שהשיב הגראי"ה פאם זצ"ל לשאלתה של יולדת | 2282

והדליקו נרות

**"לקראת חנוכה תשע"ב הכנתי את עצמי מראש
כדת וכדין, והצעתי בפניו שוב להדליק בחנוכה
של כסף, אבל הפעם היו הדיבורים שלי מגובים
במעשים: הנחתי מולו על השולחן חנוכיית כסף..."**

הרה"ג רבי ישראל חסיד שליט"א, מבאי ביתו של מרן הגר"ש אלישיב זי"ע,
מספר על הפעם הראשונה והאחרונה שמרן זצוק"ל הדליק נרות בחנוכיית כסף

מזאל מיר גאנבענען די זילבערנע? (כבר גנבו לי כאן את החנוכייה,
אז אתה רוצה שיגנבו לי את החנוכייה של כסף?).

מסתבר שהחנוכייה של מרן רבינו זצוק"ל הייתה יקרה גם
אם לא הייתה עשויה מכסף. ומעשה שהיה, לפני כעשר שנים
יצא מרן רבינו זצוק"ל באחד מלילות חנוכה למסור את השיעור,
כעבור חמש דקות בלבד גילו שחנוכייתו נגנבה. החנוכייה נעקרה
מהמקום יחד עם בית החנוכייה.

כאשר הבנתי שהמעכב הוא החשש מגניבה, הצעתי שנמגן
את החנוכייה כראוי או שנעמיד שם שמירה. גם או עדיין לא
נתן את הסכמתו. לעניות דעתי היה מונח בסירוב הרבה מאותו
תבלין ייחודי שהיה נסוך בנפשו העדינה של מרן רבינו זצוק"ל.
הוא התקשה ליהנות ממתנת בשר ודם או מעזרתם. בסופו של
דבר הוא פטר אותי בדרך צחות. הוא שאל: "במה אתה מדליק?"
ענית: בשל כסף. אז הוא הציע למנות אותי שליח עבורו על אותו
חלק של הידור ההדלקה שנעשה בשל כסף...

בשיחה ל"יתד נאמן" (מקץ תשע"ג) סיפר הרה"ג רבי ישראל
חסיד שליט"א, מבאי ביתו של מרן הגר"ש אלישיב זי"ע,
על הפעם האחת והיחידה שמרן זצוק"ל הדליק נרות חנוכה
בחנוכיית כסף:

לקראת חנוכה תשע"א ניגשתי אל מרן רבינו זצוק"ל והצעתי
בפניו להדליק בחנוכייה של כסף. הוא דחה את הדבר והגיב
שהחנוכייה שלו מהודרת ומצוינת. הזכרתי את לשונו הידועה של
רבינו יצחק סגי נהור בן הראב"ד (המונה רשימה של ט"ו כלים
הראויים להדליק בהם נר חנוכה, "וכל הקודם קודם מהם הוא
משובח", ומונה שם א. זהב. ב. כסף... וכו'), ומרן רבינו זצוק"ל
הגיב: "ווייסט מען דאך...?" (הלוא הדברים ידועים). העזתי פני
בבחינת 'תורה היא וללמוד אני צריך', ושאלתי שוב: אז למה
הרעבע מסרב להדליק בשל כסף? בתגובה הוא הסתובב לכיוונו
של הנכד רבי אריה שליט"א ואמר: "ער ווייסט נישט..." (הוא לא
ידע...), "מען האט מיר שייך געגאנבעט דא מיין חנוכייה, ווילסטו

אז כיצד התרחש נס חנוכה בשנתו האחרונה, בה כן הדליק בשל כסף?

למשמע השאלה ניכרת ההתרגשות על פניו של הרב חסיד. הוא מעולם לא דיבר על הנושא בציבור, וחושף כעת לראשונה את המעורבות שלו בנושא:

לקראת חנוכה של שנת תשע"ב הכנתי את עצמי מראש כדת וכדין, והצעתי בפניו שוב להדליק בחנוכייה של כסף, אבל הפעם היו הדיבורים שלי מגובים במעשים: הנחתי מולו על השולחן חנוכיית כסף. מרן רבינו זצוק"ל התבונן בי חליפות ובחנוכייה, ואז התנדב נכדו רבי אריה אלישיב שליט"א לסייע באמרו: "הרי הוא הביא את השמן לחנוכייה, אז הוא החליט להביא גם את הכלי לשמן..."

מרן רבינו זצוק"ל הזכיר שוב את עניין הגניבה, וכן הוסיף שבית החנוכייה הקיים אינו מתאים למידות החנוכייה החדשה, וזה גם יקשה על המעבר במקום. ואז ביקש לשמוע את חוות דעתו של רבי אריה שליט"א (שבינתיים כבר עזב את החדר), שהביע את דעתו לחיוב, אך הציע שאני אהיה זה שידאג לכל הסידורים הטכניים החדשים שקשורים לחנוכייה החדשה.

קיבלתי על עצמי את המשימה בשמחה, ומרן רבינו זצוק"ל נענה בסופו של דבר והסכים להשתמש בחנוכייה, אם כי הדגיש שלאחר השימוש אין רצונו להישאר בעלים על החנוכייה (פרט זה שמעתי לאחר מכן מנכדו הרה"ג רבי ישראל אלישיב שליט"א).

התאמנו חנוכייה מכסף שתתאים לבית החנוכייה הקיים, אך

היינו צריכים להתמודד עם הידור נוסף: ראשית נקדים, שבשנות המגורים הראשונות של מרן רבינו זצוק"ל בביתו הוא לא הדליק את הנרות לכיוון רחוב חנן, מכיוון שלא היו עוברים ושבים מצויים בו כלל. תקופה מסוימת הדליק בחלון שפנה לצד השני של הבית, ותקופה נוספת הדליק במרפסת למעלה. בל נשכח שאנחנו מדברים על שנים קדמוניות בהן ה'ברסלבער שול' עדיין לא הוקם בסמוך, ורחוב חנן עצמו היה ללא מוצא, כך שהמקום היה שומם מאדם לחלוטין. בשלב מסוים משהתרבו העוברים ושבים ברחוב חנן, החל להדליק בפתח החצר, אך יחד עם זאת הקפיד תמיד שרן אחד מהחנוכייה יבלוט מעט החוצה מצורת הפתח לכיוון הסמטה, כדי שהפרסומי ניסא לא יהי' רק כלפי אלו שצועדים ברחוב חנן גופא אלא גם כלפי הרבים שעוברים ושבים ברחבה למעלה (והנר הבולט החוצה היה בטפח הסמוך לפתח).

והנה לחנוכייה הכסף היה גב מהודר שהסתיר את הנר הקיצוני, כך שלכאורה לא יכול היה מרן רבינו זצוק"ל להדר בהנ"ל. מה שעשינו (החל מהלילה השני) זה שפירקנו את הגב והרכבנו אותו מעט הצידה, כך שהנר הקיצוני נראה היטב החוצה.

ובשעה היעודה גברו הרגשות בלבבות לראות את גדול הדור על 101 שנותיו מושיט את ידו הטהורה ומדליק לראשונה בחייו - ולדאבון לב כל בית ישראל, לאחרונה בשנותיו - בחנוכייה הדורה מכסף טהור! אך יותר מ'כסף' זכינו לחוות שם ב'כיסופים' - להידורי וחיבובי מצווה.

(יתד נאמן מקץ תשע"ג)

הסיפור היומי

אחד מתלמידי הגה"ח רבי גד'ל אייזנר זצ"ל מלפני מלחמת העולם, שעבר את הזוועות ושכח מאין בא... נכנס פעם אל השטיבל והחל מפציר בר"ג לצאת עמו החוצה כיון שיש לו דבר סוד לשוחח עמו...

מדהים: הנימוק גרם ליהודי להימנע מנישואי תערובת ר"ל

זכור לי לטובה מחנך מופלא בכיתה ח' בעת שכיחתי כמנהל חינוכי, בשנת הלימודים האחרונה בת"ת הוא היה הופך את התלמידים לבני ישיבות בוגרים, התנהגותם הייתה משתנה מקצה לקצה, הם התנהגו אחרת, דיברו אחרת, אפילו צעדו במסדרונות באופן שונה ומכובד יותר. הוא דחף אותם למעלה באופן כה בולט עד שהיה הדבר לפלא של ממש.

שיטתו הייתה - העצמה בלתי פוסקת, באופן מכוון ובאופן עקיף הוא העניק לתלמידיו את תחושת הבגרות וחישיבותו של בן ישיבה, הם הבינו ממנו היטב מה נכון ומה ראוי למי שהוא בדרכו ללמוד בישיבה. הגיעו הדברים עד כדי כך שבישיבות הופתעו מאופיים והתנהגותם של הבוגרים שהגיעו מכיתתו, שהיו ברמת מודעות עצמית גבוהה בפער ניכר מחבריהם. הלוואי והכל היו כך.

הזהיר בנר הוויין ליה בנים תלמידי חכמים

בעולמם של אנשי החינוך, נוקטים בשנים האחרונות יותר בשיטת ה'העצמה' מאשר בשיטת ה'הנמכה'. אולם עדיין ניתן למצוא את המחנכים המעצימים מול המחנכים המנמיכים.

המחנכים המעצימים נותנים לתלמידיהם תחושת חשיבות ומחזקים בהם את התודעה העצמית כי יש בכוחם להצליח ולצלוח כל מכשול, להתקדם ולכבוש פסגות, הם נותנים להם כלים ורוח גבית ובעיקר מדרבנים אותם כל העת להצלחה ומגדילים אותם בעיני עצמם. לעומת זאת, המחנכים המנמיכים מתמחים במשפטי ההנמכה

- מה ייצא מכם, אתם גרוועים, תת רמה של תלמידים, לא יאומן כמה שאתם ילדותיים ולא בוגרים וכו' וכו' - לא נאריך כדי שלא להעלות רעיונות לסוג זה של חינוך...

ארוכה שלא חזרתי על שלחן ערוך אבן העזר, וצריך אני לעיין בהלכות אלה, אבל דבר אחד יכול אני לומר לך כבר עכשיו - קיין חסידישע זאך איז דאס נישט... (זו בוודאי לא התנהגות חסידית...).

הבחור התעורר והתחזק מכך שר"ג התייחס אליו כמו אל 'חסידישער בחור'. הרפה מן הענין ולימים זכה להקים בית נאמן וכשר בישראל.

איך התייחסות מעצימה ומכבדת יכולה להציל ולהציף מהאדם את כל הטוב שיש בו!

(הרב שלמה רוזנשטיין שליט"א, גיליון 'הפרשה המחנכת')

מסופר על אחד מתלמידי הגה"ח רבי גד'ל אייזנר זצ"ל לפני מלחמת העולם, שעבר את הזוועות ושכח מאין בא ומה הוא, נכנס פעם אל השטיבל שבבנין הקהילה והחל מפציר בר"ג לצאת עמו אל החוץ, מכיון שיש לו דבר סודי לשוחח עמו.

עם צאתו ביקש הבחור להתרחק עוד ועוד, אל מחוץ לאותה סביבה. פסעו הרחק הרחק, עד הגיעם אל המקום שבו היה תלמוד תורה 'דרכי נועם' קודם המלחמה, שם למד אצל ר"ג. רק בהגיעו שמה גילה הבחור את הדבר הנורא שעל לבו: 'ברצוני להתחתן עם נכרית', ר"ל. ביקש לשמוע מה יאמר ר"ג על כך.

'הבט נא', אמר לו ר"ג, 'הרי עקב המלחמה חלפה תקופה

ענינא דיומא - חנוכה

שני החלקים במצוות נר חנוכה - הדלקה וראיה, והאם הנוסעים ברכבת או באניה חייבים בהדלקה?

דיני חנוכה, בתוספת פרטים רבים המיוחדים לחנוכה תשפ"ב
מתוך דפי 'הלכה למעשה' מזהרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א | פרק ב'

חיילים או מטיילים הנמצאים בשטח, ושוכנים באוהלים: חייבים בהדלקת נרות חנוכה, ואף שמדליקים עליהם בביתם - חייבים בהדלקה כדי לראות כל יום את הנרות, ובוודאי בני אשכנז אפילו רווקים - ידליקו בברכה. ובתנאי שיש להם עששית או תנאים שלא ייכבו הנרות תוך חצי השעה הראשונה של המצווה (משנ"ב תרע"ג, כה וציץ אליעזר ט"ו, כ"ט).

הנוסע ברכבת או אנייה: מתחילת הלילה, ולא יגיע עד לאחר עלות השחר - חייב להדליק נרות חנוכה (ערוך השולחן תרע"ז, ה) ובשורת מהרש"ם ד, קמ"ו שאם משלם עבור נסיעתו, הרי זה כדירה השכורה לו, ואף שמדליקים בביתו - חייב בהדלקה בברכה. בלתי אפשרי להדליק מטעמי בטיחות - ידליקו לפחות נר אחד, ואפילו יבואו ויכבוהו - יצאו ידי חובה. המדליק ומשער שיצטרך לכבות הנרות בטרם תחלוף חצי שעה - לא יברך. העיר מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, כשנשאל על מטיילים בחנוכה: "היעלה על הדעת, שיפקיע אדם עצמו, ממצות נר חנוכה החביבה, שחייבו בה למכור כסותו וכו' ? חובה שלא מצאנו באף אחת מהמצוות.

במצוות נר חנוכה שני חלקים: חיוב הדלקה וחיוב ראיה
א. להדליק או להיות שייך להדלקה [בהשתתפות, או "מדליקים עליו"] ובנוסף ב. מצווה לראות כל ערב בהדלקה כשרה, את מספר הנרות שהודלקו. על כן, אף מי שלא נמצא בבית בזמן ההדלקה, ומוציאים אותו ידי חובה בביתו, מכל מקום עליו לראות, היכן שאפשר [לא בהדלקה במקום עבודה או באולם אירועים - שאין לברך עליה], אלא בהדלקה כשרה, את מספר הנרות שהדליקו היום. הדליקו עליו בביתו, אבל לא ראה במשך הערב הדלקה כשרה, וכששב לבית, הנרות כבר כבו, צריך להדליק שוב חנוכייה בלא ברכה, בנוכחות הנמצאים בבית - לפרסום הנס.

ברכת "הרואה"

מי שלא הדליקו עליו ואף לא ידליק הערב (עד עלות השחר) נרות, הרי, שאם ראה אפילו דרך חלון הדלקה כשרה, מברך: ברכת שעשה ניסים וכו' בשם ומלכות. שאף שאינו מקיים את ההדלקה, מקיים את חלק המצווה לראות הדלקה.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

פעם אחת הייתי אצל רבנו ודיברתי עמו על איזה ענין. וכשסיים שאלני רבנו על אמי מהיכן היא ועוד פרטים. התפלאתי, מה זה נוגע לענין שעליו דיברנו? אחר שיצאתי, אמר רבנו לנכדו...

פניני עובדות ממרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל

תורה לשמה

שמעתי מהגרי"א רפפורט שליט"א, שפ"א הצביע לו רבנו על הספר קרבן אהרן על התורת כהנים, ואמר לו זה ספר של אהבת תורה, שהמחבר יגע להסביר את דרכי הלימודים וכיצד לומדים כל דבר, אפי' שלכאור' אין בזה סברות אלא זה תורה לשמה להבין ולהשכיל.

לכבד אב רשע

סיפר הרה"ג ר' דוד ברורמן שליט"א, שפ"א הגיע למסור הרצאה בבית כלא, וראה בחור ישיבה משוחח עם עבריין גדול במחלקת הרוצחים של הבית כלא, והתפלא, אבל לא היה נעים לו לשאול אותו על כך. ביציאה ראה שהוא מחכה לטרמפ ולקח אותו לב"ב, ואז סיפר לו הבחור שהוא נולד להורים פושעים שנמצאים בכלא ושלחו אותו בגיל שנתים למשפחה אומנת ולכן גדל כחרדי, ולא היה לו כ"כ קשר לאביו. ולאחרונה למד עניני כיבוד אב ולכן התחיל לבקר את אביו, אבל מרגיש רע עם זה ורוצה להפסיק לבא. אמר לו ר"ד: בא נעלה למרן הגראי"ל ונשאל אותו. וכך נכנסו להגראי"ל, ואמר לבחור: 'אני מקנא בך, שאני כבר יתום 70 שנה ואין לי מצות כיבוד אב ולך יש, תמשיך לבא ולכבד את הצלם אלוקים של אבא שלך. אתה לא צריך לשוב ולהעריך אותו אלא לעשות מעשה כיבוד גרידא'.

והבחור המשיך ללכת ולאט לאט אביו התקרב ליהדות עד שחזר בתשובה שלימה.

זקני עם הארץ

שמעתי מבנו הגר"ש שליט"א: נשאל רבנו על דברי המשנה בסוף קינין: "רבי שמעון בן עקשיא אומר עם הארץ כל זמן שמזקינין דעתן מיטרפת עליהן... והנה אחד מראשי המדינה דאז היה כבר זקן מופלג והוא מנהל את הדברים בצורה מאוד יפה וחכמה.

אמר רבנו: הנה הוא כבר זקן מופלג וקצו קרב, ותשובה הוא עוד לא עשה, האם זה לא זועק שדעתו מטרפת עליו, שלא חושב על מצבו בחיים. [כדרך אגב, פ"א הגיע הנ"ל לרבנו לבקש ברכה, ורבנו לא רצה לברכו, ומאיךך לא רצה לפגוע בו, אז אמר לו: 'מי שקיבל ברכה מהחפץ חיים צריך ברכה ממני?', וכך לא פגע בו ולא בירך אותו].

(הגאון רבי ניסן גולדברג שליט"א, גיליון 'אייר נזרו')

מבין ביופי האמיתי

הגה"צ ר' דן סגל אמר פעם בוועד: הנה כל בני ברק באים להראות את לולביהם למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, הרי שהוא מבין בהדר ויופי, ואעפ"כ ראו נא איך ביתו נראה... אלא שהוא מבין ביופי של מצוות, שם הוא יחיד!

כשמותר לדבר לשה"ר

היה פעם שביקשו ממני לברר על בחור גרוש, ושאלתי לרבנו את מי אפשר לשאול עליו, והפנה אותי לאדם מסוים. אולם אותו אדם אמר שזה לשה"ר ולא רוצה לומר. וחזרתי וסיפרתי דבר זה לרבנו, אמר רבנו: כל הזמן מדברים לשה"ר, ודוקא כשמותר כבר לדבר אז מחמירים לא לדבר.

לתת צדקה לעילוי נשמת

סיפרו לי בניחום אבליים אצל משפחת שימל, שפעם אמר להם רבנו שהעילוי נשמה גדול זה לתת כל יום אפי' פרוטה אחת לצדקה, ואמר שהוא נותן פרוטה לכל קדושי השואה. ונשאל כיצד הפרוטה מתחלקת לכל כך הרבה אנשים, ואמר שזה לא הפרוטה אלא המצוה מתחלקת כל האנשים.

לב אלמנה ארנין

סיפר לי הרה"ג ר"ס: פעם אחת הייתי אצל רבנו ודיברתי עמו על איזה ענין. וכשסיים שאלני רבנו על אמי מהיכן היא ועוד פרטים, והתפלאתי מה זה היה נוגע לענין. אחר שיצא אמר רבנו לנכדו: הנה הוא ודאי יספר לאמו ששאלתי עליה, והיא אלמנה, ויתקיים כאן 'לב אלמנה ארנין'.

זהירת בממון

פעם נשאל רבנו מראש כולל אחד, שאשה בחור"ל נתנה לו תרומה של אלפים דולר, ולא ידוע אם בעלה הסכים או לאו, האם זה נחשב כמתנה מועטת שאפשר לקבל בלא רשות בעלה, ואמר רבנו: "אלפים דולר זה לא מתנה גדולה, גם אני יכול לתת כזה סכום", וכך המשיך עוד לדבר עמו, ובסוף השיחה ניגש לארון והוציא אלפים דולר ונתן לו, כי חשש שאולי כשאמר את זה התכוין להתחייב סכום זה לצדקה.

לאחר מנחה קרא לי הרב שך ואמר לי: "היום תיגש אלי לדבר בלימוד". האמת שמעט התרעמתי בליבי, אמרתי לו: רה"י יודע שהיום אני מתארס... אך הוא רק ענה: "כן"...

הלכתי לרב שך, אך מיד כשהוא ראה אותי אמר לי 'לך לשלום!!'... אז הבנתי, שהוא רק רצה ללמד אותי שאף פעם אין פטור, תהיה הטירדה מה שתהיה, ערב אירוסין וסוף זמן - צריך ללמוד בכל מצב. יסוד הדברים הוא שחייב לימוד התורה אין בו תנאי של 'מצב טוב' וזמן טוב. צריך להתרגל ללמוד, ללמוד בכל מצב. יש זמן, אין זמן; יש חברותא, אין חברותא; יש חשק, אין חשק - לפני הכל צריך ללמוד. וכפי שלא יתכן ש'לא יהיה חשק להתפלל שחרית' או 'אין זמן להתפלל' - אף אחד לא יאמר דבר כזה, כי אם חייבים להתפלל אז אין תירוצים. לא צריך זמן ולא צריך חשק, חייבים להתפלל אז מתפללים. אם כן תורתנו הק' חייבים לשקוד בלימודה כל היום, לא יועילו תירוצים, בכל מצב מוכרחים ללמוד. ורק אם נרגיל את עצמנו ללמוד בכל מצב, או לכה"פ להיות מונחים בלימוד תמיד, רק זה יגרום לנו לזכור את הלימוד, ושיהיה חשק בלימוד, ולדעת את התורה כולה בעז"ה.

(גיליון 'ועד ליל שבת')

סיפר הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א: בשלהי תקופת לימודי בישיבת פוניבז' נשארנו רק שני בחורים בועד, אני ועוד אחד. וכנראה הרב שך דאג שאולי במצב כזה יהיה קצת רפיון, אז הוא חייב אותי להגיד לו פעמיים ביום קושיא על מה שלומדים (בלי שהלכתי להיוועץ איתו). ולהגיד לרב שך קושיא, לא היה שייך למרוח איזה משהו...

בסוף זמן חורף יבמות - ביום האחרון של הזמן, היו האירוסין שלי, ולכן חשבתי לעצמי שהרי כבר נגמר הזמן, ובערב אני מתארס, אז ודאי שלא אצטרך היום לומר לו קושיא. אמנם, הרב שך קרא לי לאחר מנחה ואמר לי: "היום תיגש אלי לדבר בלימוד". האמת שמעט כעסתי בליבי, אמרתי לו: "רה"י יודע שהיום אני מתארס... אך הוא רק ענה "כן"...

הלכתי לפנימייה לחברותא שלי, הוא כבר עסק באריות המזודה, סיפרתי לו מה שהיה והחלטנו שחייבים למצוא איזו קושיא... נכנסנו לביהמ"ד ולמדנו עד שהיתה קושיא טובה.

הרב פאם זצ"ל הגיב בעדינות ובמילים רכות: "צר לי, לא אוכל לענות על שאלתך מיד, אך אתקשר אלייך בהקדם עם תשובה". כעשר דקות לאחר מכן צלצל הפעמון בדלת ביתה של האשה...

איך רב משיב לשואלין?

רופא ילדים במקצועי, אינני רב ופוסק. אם יש לך שאלות בהלכות שבת אני מציע לך לפנות לרב". כשאמרתי לו שאינני יודעת למי להתקשר ענה לי: לדעתי תפני להרב פאם שליט"א שמעתי לעצתו, וזוהי הסיבה שאני מתקשרת עכשיו לראש הישיבה.

הרב פאם זצ"ל הגיב בעדינות ובמילים רכות: "צר לי אך לא אוכל לענות על שאלתך מיד, אך אתקשר אלייך בהקדם עם תשובה לשאלתך". למען האמת ידע הרב פאם זצ"ל את התשובה לשאלתה ההלכתית, לדעתו הפעולות הללו אסורות בשבת, הרב פאם זצ"ל יכול היה לענות בפשיטות 'אסור' ולהמשיך בתלמודו או בהכנותיו לכבוד שבת, אך הוא לא מסוגל היה לנהוג כך כי הוא הבין מטון דיבורה שמצב רוחה ירוד.

סיפר הגר"י יצחק זילברשטיין שליט"א (הובא בגיליון יקרה מפנינים וישלח תשפ"ב):

ביום שישי אחרי צהרים נשמע צלצול הטלפון בביתו של הגאון רבי אברהם יעקב הכהן פאם זצ"ל. מן העבר השני של הקו נשמע קולה של אישה צעירה יולדת טרייה מתושבות השכונה של הרב זצ"ל:

עוברים עלי ימים קשים - ראש הישיבה, ידימלאות עבודה בטיפול בתינוק הקטן, ושאר הילדים עדיין לא לבושים ורחוצים לשבת, חלק מהתבשילים טרם הוכנו, ובעלי מתעתד לחזור מהעבודה רק בעוד שעה. התקשרתי לרופא לשאול אם במצבי אוכל לעשות בשבת פעולות מסוימות הקשורות בטיפול בתינוק, הרופא השיב לי: "אני

טוב, טוב מאוד, הגיב הגר"א פאם זצ"ל. ובאשר לשאלתך, אין היתר על פי ההלכה לעשות דברים אלה. זה בסדר גמור, ראש הישיבה, שאלתי נבעה מתוך לחץ של עבודה ומחשש שלא אסיים כראוי את ההכנות לשבת, אך הודות לעזרה (ששלח ראש הישיבה) הכול תחת שליטה ב"ה ואני הרבה יותר רגועה.

הובא ע"י הרב פנחס זרביב שליט"א, מכון 'למעשה'.
לתגובות ולחומר נוסף: p0583271323@gmail.com

כעשר דקות אחרי ניתוק השיחה, צלצל פעמון דלת הכניסה בביתה של האישה הצעירה, בפתח ניצבה נכדתו של הרב פאם זצ"ל מלווה בחברתה. הן באו כדי לעזור לה בהכנות לשבת. אחת מהן רחצה את הפעוטות בעוד השנייה מסייעת בעבודת המטבח. חצי שעה לאחר מכן התקשר הרב פאם זצ"ל לביתה של אותה אישה. איך מסתדרים העניינים? שאל. הן, ראש הישיבה, אין מילים בפי הודות לך. הבנות היו לי לעזרה נפלאה.

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

האם לספר על עוולה שעשו לו כדי להפיג את צערו מליבו - נחשב כסיפור לשון הרע לתועלת?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

בהגה"ה מוסיף ה'חפץ חיים', כי "אפשר דהוא הדין אם כוונתו בסיפורו הוא כדי להפיג את דאגתו מליבו, הוי כמכוון לתועלת על להבא". בביאורים ומוספים מביאים כי כן נקט הגר"נ קרליץ. ומה שכתב הח"ח בלשון "אפשר", יש שכתב שכך דרכו לפעמים בדבר מחודש ללא מקור, לכתוב בלשון "אפשר".
אכן הגר"ש הומינר בספרו עיקרי דינים השמיט דבר זה, וכתב שטעמו מפני שהח"ח כתב זאת כמסתפק, ועוד, שיכול לבא מזה מכשולים גדולים, שתמיד יאמר המספר שיש לו צער ומוכרח לספר, ועל האדם ליישב דעתו ולהימנע מלספר.

בסעיף י"א (כלל י') למדנו, כי אסור לאדם לספר על עוולה שעשה לו פלוני, אפילו שיש בזה תועלת להציל אחרים מפניו, כי רחוק הדבר שיכוון בזה לתועלת, ומן הסתם כוונתו תהיה לנזקם באותו פלוני ולפרסם גנותו על שפגע בו.
בהמשך לכך, בסעיף י"ג הנלמד היום בסדר הלימוד היומי כותב ה'חפץ חיים', כי למרות זאת, כאשר התועלת היא עבור המספר עצמו, שעל ידי כך יציל עצמו בעתיד מאותו פלוני, או שהשומעים יוכיחוהו ועל ידי זה ישיב לו הגזלה וכדומה, נראה שמותר [בהצטרף שאר התנאים הדרושים לכך, עיין בפנים].

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

על מה התפלל אברהם אבינו בהר המוריה?

תענית דף יז

מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה

שהיתה כאן גאולה ליצחק, זאת אומרת שהיה גזירה על יצחק אבינו להישחט ואברהם אבינו יחד עם יצחק התפללו שהוא יזכה להיגאל והתפילה שלו התקבלה, ולמרות שהיתה להם מצוה לשחוט את יצחק, הם התפללו להינצל מהגזירה הזו, כמו אדם שנגזר עליו למות על קידוש ה' למרות שיש לו מצוה למות, יש לו גם מצוה דאורייתא של תפילה בעת צרה להתפלל שהוא ינצל מהגזירה הזו, וכך גם אברהם אבינו היה חייב להתפלל שהוא ינצל מהגזירה הזו, אלא שכל זמן שתפילתו לא התקבלה, הוא קיים את המצוה הזו בשמחה, וכך מובא במדרש שכשאברהם אבינו הלך לעקידה, הוא התפלל 'אשא עיני אל ההרים' וכך גם יצחק אבינו התפלל, היתה כאן גזירה שיצחק ישחט שהתבטלה על ידי התפילות של אברהם ויצחק.

והמעין היטב בסליחות יראה שמפורש שם שהיתה כאן הצלה ממות לחיים, והדברים יותר מפורשים בתחילת חזרת הש"ץ במנחה ביום כיפור 'מאהב ויחיד לאמו נפשו לטבח להשלימה, שרפים צעקו ממרומו עונים חוסה לא-ל מרחמו, פודה ומציל ריחמו, ציוה השה תמורה במקומו, קשב אל תשפוך דמו, ריחפו רחום ורוממו'. א"כ כתוב כאן מפורש שהקב"ה פדה והציל את יצחק מהגזירה.

(הרב אליהו דיסקין)

אנחנו אומרים בסליחות 'מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו, מי שענה ליצחק בנו כשנעקד על גב המזבח הוא יעננו' המקור לזה הוא מהמשנה בתענית שבזמן עצירת גשמים היו מוסיפים שש ברכות, על הראשונה מה הוא אומר מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו, על השניה מה הוא אומר, מי שענה ליצחק בנו כשנעקד על גב המזבח הוא יעננו.

וצריך לדעת על איזה תפילה של אברהם אבינו מדברים? מה הוא התפלל בהר המוריה, המהרש"א בתחילת במסכת תענית (טו.) אומר 'לא שנענה במה שלא נשחט יצחק, אלא על שביקש ממנו יתברך 'אלוקים יראה לו השה לעולה בני'. ויש להקשות על דבריו שהרי כל מה שמזכירים ב'מי שענה' זה תפילות שהיו להציל מצרה, ולפי דרכו של המהרש"א יוצא שהתפילה של אברהם שונה מכל שאר התפילות.

הר"ן במקום מביא ירושלמי שמקשה על הנוסח שחותמים בברכה גאל ישראל הרי יצחק נגאל ולא כל ישראל? עונה הירושלמי 'כיון שנגאל יצחק כמי שנגאלו כל ישראל', מבואר כאן בדברי הירושלמי חידוש נורא, אנחנו מורגלים שהעקידה היה נסיון בלבד, מעולם לא נגזר על יצחק אבינו להישחט, הכל היה אך ורק בשביל לנסות את אברהם, אבל בירושלמי מבואר

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

היכן מותר להשליך חוטי ציצית שנחתכו מהבגד?

בידים לאשפה, אלא על ידי גוי - וכגון שהניחום במקום בלתי בזוי, ופועלי הנקיון הגויים העבירוהו למכולת האשפה הציבורית - או קטן, וכיוצא בזה, אין חובה להוציאם מהאשפה. ויש המהדרים שלא להשליך חפצי מצוה אף למקום בלתי בזוי, אלא לגונזום; וכתבו הפוסקים, שהמחמיר בכך, תבוא עליו ברכה. [שו"ע תרסד, ח, משנ"ב כח-כט, ושעה"צ כ; ביאורים ומוספים דרשו, 22]

חכמינו ז"ל אמרו: "תשמישי מצוה נזרקים", דהיינו, מותר להשליך חפצי מצוה - כגון חוטי ציצית, לאחר שהציצית בלטה, או כשהחוטים נחתכו מהבגד; וכן ארבעת המינים, וערבות של 'הושענא רבה' - ואין חובה לגונזום. אולם, אסור לנהוג בהם מנהג של בזיון, ולכן, אסור להשליכם לאשפה, או למקום בזוי אחר, ואין לפסוע על גבן. ואם לא נזרקו

האם מותר להניח את הערבות על גבי ארון הקודש?

ויש שכתבו, שאם לא ניתן לשומרן בכבוד הראוי, עדיף לשורפן מיד לאחר חג הסוכות. ומותר לשורפן גם לצורכי חולין, כגון לצליית בשר. ומנהג עתיק בישראל - להותיר את הערבות בבית הכנסת; ויש שנהגו להניחן על גבי ארון הקודש בבית הכנסת, אך יש שכתבו שאין לנהוג כן, מפני כבוד ספרי התורה. [שו"ע תרסד, ט, וביה"ל ד"ה אם; ביאורים ומוספים דרשו, 22]

כאמור, את הערבות שמקיימים בהן את מצות ארבעת המינים, או את הערבות שמקיימים בהן את מנהג נטילת הערבה ב'הושענא רבה' - אין לזרוק במקום בזוי. ויש שנוהגים לשומרן עד לפני חג הפסח, ולהסיק בהם את התנור לאפיית המצות, כדי לקיים מצוה נוספת בחפץ שכבר נעשתה בו מצוה; ויש שנהגו מטעם זה להצית בהן את האש לצורך שריפת חמץ.

האם מותר להשתמש בהושענא רבה בערבות שנקטפו בשבת?

שלא ניתן להשיג ערבות אחרות. וכאשר קטיף הערבות נעשה בפרהסיה, באופן שהתפרסם ברבים כי הגוי קטף אותן בשבת לצורך ישראל, אין להשתמש בערבות אף באופן שהישראל לא ביקש מהגוי במפורש לקוטפן בשבת, אלא רק ביקש ממנו בערב שבת שהערבות תהיינה מוכנות למוצאי שבת. [שו"ע תרסד, יא, ומשנ"ב לג]

גוי שקטף ערבות בשבת לצורך 'הושענא רבה' (כגון שחל ביום ראשון), מותר לקנותן ממנו אפילו אם עשה כן על פי בקשת ישראל. ולמרות שכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור לבקש מגוי - אפילו בחול - לעשותו בשבת, אין השימוש בערבות נחשב ל'מצוה הבאה בעבירה', כיון שעשיית העבירה הסתיימה לפני עשיית המצוה. ויש שמפקפקים בדבר, ולדעתם, יתכן שכאשר הגוי עשה כן לפי בקשת הישראל, אין להשתמש בהן אלא במקרה

* מספר הערבות שנוטלים ב'הושענא רבה', לכתחילה - שלושה, ויש אומרים - חמישה. ומעיקר הדין, די בערבה אחת, שיש בה עלה אחד בלבד. ומשום 'הידור מצוה', ו'נוי מצוה', יש ליטול ענפים יפים ורעננים שְׂבָהֶם עלים רבים.
* לאחר אמירת פיוטי ה'הושענות' בהושענא רבה, חובטים את הערבה חמש פעמים על גבי הקרקע, ולאחר מכן על גבי כלים, וכדומה, באופן שיגרום לנשירת חלק מהעלים.
* מנהג הקפת הבימה בהושענא רבה הוא כבכל ימי החג - תוך כדי אמירת פיוטי ה'הושענות' ואחזית ארבעת המינים. ונהגים להסיר ביום זה את ה'טבעות' העליונות שעל גבי הלולב.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מדוע צריך להעמיד את דפנות הסוכה לפני הנחת הסכך?

ואם יש לסוכה דפנות בגובה טפח (8-9.6 ס"מ, לשיטות השונות), למרות שאינן כשרות לסוכה, די בכך בשביל לתת לסכך שם אהל, וניתן להניח את הסכך ולאחר מכן להשלים את גובה הדפנות. וצריך שטפח זה יהיה לפחות בתוך שלושה טפחים לסכך, ויש אומרים שאף אם הוא רחוק ממנו ומונח על הארץ, הסוכה כשרה.

[שו"ע תרלה, א, ומשנ"ב ט ריא; ביאורים ומוספים דרשו, 8]

מהכתוב "חג הסוכות תעשה לך", דרשו חכמינו ז"ל: "תעשה - ולא מן העשוי", כלומר, בשעת העשייה - הנחת הסכך - תהיה הסוכה כשרה, ולא שתוכשר לאחר גמר עשייתה. ולדוגמה: בבניית הסוכה, אם מעמיד את הדפנות לפני הנחת הסכך, יש שם 'אהל' על הסוכה בשעה שמניח את הסכך; אך אם מניח את הסכך על הסוכה ללא דפנות, כגון שהעמידו על ארבעה עמודים, ולאחר הנחת הסכך מעמיד את הדפנות, נמצא ששם אהל על הסכך נוצר באופן של 'מן העשוי'.

הלוח היומי

כ"ה בכסלו | רבי יוחנן ב"ר דוד מרדכי טברסקי זצ"ל, האדמו"ר מטולנא

עוזיאל, מנורה הטהורה, עץ הדעת טוב ועוד.
תק"ס: רבי יעקב ישראל הלוי זצ"ל, המגיד מקרעמניץ ובעל שבט מישראל, אגודת אזוב ושפת אמת.
תרל"ב: רבי יעקב יוקב ב"ר אהרן עטלינגר זצ"ל, אב"ד אלטונה ועוד ובעל ערוך לנר, שו"ת בני ציון, מנחת עני ועוד.
תרצ"ב: רבי חיים מאנטניא ב"ר ברוך הגר זצ"ל, האדמו"ר מויז'ניץ, בעל טל חיים ונימוקי חיים.
תשט"ו: רבי חיים משה יהודה לייב ב"ר אליהו שניידר זצ"ל, ר"י תורת אמת בלונדון ותלמיד הח"ח.
תשנ"ב: רבי אברהם מרדכי ניסים ב"ר עזרא הררי רפול זצ"ל, בעל אמרי אברהם.
תשנ"ט: רבי יוחנן ב"ר דוד מרדכי טברסקי זצ"ל, האדמו"ר מטולנא.
תשע"ב: רבי יחיאל מיכל ב"ר חיים פרץ לבל זצ"ל, מאנטוורפן, אב"ד נאסויד.

בשנת ב' אלפים רנ"ו, 70 יום אחר פטירת יעקב אבינו ע"ה נשאוהו בניו ארצה כנען למערת המכפלה והיום נטמן בה (לפי אחת השיטות).
בשנת ב' אלפים ת"נ, הסתיימה מלאכת המשכן והיה מונח מפורק ומקופל עד כ"ג באדר/א' ניסן... (פסיקתא רבתי פי' ו' סי' ה' .. ושמ"ר נ"ב בעל..)
בשנת ג' אלפים תרכ"א/ב, נעשתה חנוכת המזבח ע"י החשמונאים, לאחר שניצחו את היוונים ושיחררו את ירושלים ובית המקדש מידיהם (מג"ת פ"ט)

יארצייט:

תקי"ט: רבי שלמה זלמן ב"ר ישכר בער זצ"ל, מוילנא, אבי הגר"א.
תקמ"ו: רבי עוזיאל ב"ר צבי הירש מייזליש זצ"ל, תלמיד המגיד ממעזריטש, אב"ד אוסטרובצא-פולין, בעל תפארת

זמן של עת רצון

כתב ה"החפץ חיים": דבר גדול הוא להתפלל מיד אחר עשיית מצוה, משום שזכות המצוה מסייעת שהתפילה תתקבל, ולכן אומרים "הרחמן" אחרי ברכת המזון משום שזה עתה קיימנו מצות ברכת המזון.
(חפץ חיים על התורה - כי תבוא)

לאחר הדלקת נרות חנוכה נשתדל להתפלל על צרכינו הרוחניים והגשמיים שזהו עת רצון

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il